

עמק יזרעאל

עמק יזרעאל הוא תוצאה של שבר משנה של השבר הסורי אפריקאי והגדול שבהם. הוא שוכן בין הרי הגליל התחתון ובין עמק חרוד והינו הצלע השלישית בסדרת העמקים המחברת את בקעת הירדן עם הים התיכון.

"העמק", כפי שנקרא בפי אנשי העלייה השנייה והשלישית, היה סימלה של ארץ ישראל המתחדשת.

כאן נוסד ראשון מושבי העובדים בישראל, הקיבוץ הראשון בישראל ואף ישוב חומה ומגדל ראשון בישראל.

כאן בעמק הייתה בירת ה"דקאפוליס" האגדית! על כול אלה ועוד (כן, גם על האירוס) אקדיש מאמר בעתיד.

הפעם אתמקד רק על התקופה המקראית עם נגיעות קלות ימינה ושמאלה.

למי שנישאר: נתחיל בקרב הראשון המקראי שמוזכר בעמק והוא כמובן הקרב שנערך למרגלות התבור, הקרב של דבורה נגד יבין- או בשם היותר מפורסם: הקרב של ברק נגד סיסרא (שופטים פרק ד').

הרקע לקרב הוא שיעבוד ישראל ליבין מלך חצור. היוזמה מגיעה מצד אישה מרשימה בשם דבורה (הנביאה) שמגייסת את ברק בן אבינועם בתור מפקד צבאי להילחם בסיסרא שר צבאו של יבין.

סיסרא יושב במפקדה שלו בחרושת גויים (כיום קריית חרושת ליד קריית טבעון) ושם הוא נערך לקרב.

ברק שהיה במקדש (כיום ליד קירית שמונה), מגייס את הלוחמים שלו ויורד דרומה למרגלות התבור. שם נערכים הצדדים לקרב.

סיסרא מגיע עם אלפי לוחמים ובעיקר עם 900 רכב ברזל (הטנקים של אותם הימים). חשוב לציין שמדובר היה בלוחמים מקצועיים, מול לוחמי ברק שהם היו פלאחים שנרתמו באופן חד פעמי למאמץ קרבי ללא כלי נשק ובודאי ללא רכב ברזל.

אבל... בסיעתא דשמיא נפתחות ארובות השמיים, גשם מתחיל לרדת, רכבי הברזל של סיסרא שוקעים וברק מתחיל לרדוף אחריהם לכיוון נחל קישון.

התבור

זה המקום לראות את הקרב ממרום הממ"ג: אם ננסה לדמיין נראה את התבור, את צבאו של סיסרא בורח לכיוון המפרץ ואת הגב של הלוחמים של ברק רודפים אחריהם; מנקודת תצפית זו תוכלו להבין את המוזרות של סוף הסיפור.

סוף הסיפור? הסיפור מסתיים בבריחתו של סיסרא אל יעל (אשתו של חבר הקיני). היא יושבת באוהל באלון בצעננים היכן שהיום גדל העץ של גולני, ליד יבנאל. סיסרא מבקש מים - אך מקבל חלב בתוספת: יעל גם רוצחת אותו ביתד האוהל. "מים שאל חלב נתנה, בספל אדירים הקריבה חמאה" (שופטים ה' 25)

כלומר ממרום הממ"ג רואים בברור כי הוא בורח בדיוק לכיוון ההפוך מבריחת צבאו! למה הוא בורח לכיוון זה? מהיכן הכיר את יעל? מה היה מערכת היחסים בניהם? היכן היה בדיוק בעלה באותה עת?.. למה היא רצחה אותו? אותיר זאת לדמיונכם...

סיכום המערכה: אישה פתחה בה, אישה אחרת סיימה אותה ושתייהן שיחררו את שבטי הצפון מעולו של יבין. איך אומרים הצרפתים? **"Cherchez la femme"**

הקרב המקראי הבא מתחיל שוב בכך שבני ישראל עשו הרע בעיני ה'... והוא אלוהים, כתגמול נותן אותם ביד המדיינים (שופטים פרק ו').

גדעון מרכז את הכוחות שלו מעל המעיין בעין חרוד, בעוד מחנה המדיינים נימצא ממש למרגלות גבעת המורה.

בקרב זה גדעון מתגלה כמנהיג ואסטרטג מעולה שאינו שבוי בתורות קרב ומקובע מחשבתי. ממקום מושבו עם לוחמיו הוא רואה את המחנה המדייני ומבין כי הם עולים בכמותם על כוחותיו.

ואז הוא מקבל החלטה ללוחמת לילה גרילה - כלומר כוח קטן חודר במפתיע, פוגע, הורס וחוזר. טקטיקה זו שונה מהטקטיקה בה נקט ברק כמה פרקים לפני כן.

כדי לבחור את הסיירת הוא יורד איתם למעיין ובוחר 300 מתוכם.

אותם הוא מצייד בכדים ולפידיים בתוכם, ובחסות החשכה הוא חודר למחנה מדיין. שם, בבת אחת שוברים הלוחמים את הכדים: אור מופץ ובו זמנית הם תוקעים בשופרות.

ברור איזה אפקט זה גרם... גדעון ניצל את המהומה והתחיל להכות את המדיינים.

אחרית הסיפור- כך כותב המספר- גדעון חי מספר רב של שנים ו 70 בנים יוצאי ירכו (כך כתוב!)...
יתכן כי הוא היה מעין קדם מלך ראשון; את זה אנו למדים משם אחד מבניו מפילגשו (השכמית) שמו
היה "אבימלך".

הגלבוע

לגדעון היו לא מעט מעריצים-כאן המקום לבצע שני קישורים: הראשון בהם- לטיול הקודם במשור
החוף.

שם טסנו מעל מכון ווינגייט. המכון, כידוע, נקרא על שם אורד צ'רלס וינגייט, ששירת כמפקד יחידת
נ"מ בבריטניה, והציע עם פרוץ מלחמת העולם השנייה (1939-1945) להקים צבא יהודי בארץ
ישראל. ווינגייט הוצב בסודאן, והקים יחידת גרילה בשם... "כוח גדעון" (על שם אותו גדעון המדובר).

הקישור השני, הוא בין ווינגייט לבין יחידה 101 ו עמק יזרעאל

ב-1953 המסתננים, בעיקר מירדן, גרמו לפגיעות נפש רבות. "יחידה 101" הוקמה כמענה למסתננים
אלו ומפקדה היה אריאל שרון. סגנו בפיקוד על היחידה ושותפו להקמתה היה שלמה באום, איש
מושב כפר יחזקאל שבעמק.

יחידה 101 נקראה, אגב, על שם יחידת גרילה שהקים הקצין הבריטי אורד צ'ארלס וינגייט באתיופיה.
היחידה מנתה בפועל כחמישים לוחמים (כולל אנשי מנהלה). אחד הבולטים בלוחמיה היה מאיר הר-
ציון.

אם נפנה מבטינו צפונה, מעט לפני כוכב הירדן, נבחין בחווה- היא 'חוות שושנה של מאיר הר ציון'
ונקראת כך על שם אחותו שנרצחה (זה כבר סיפור אחר).

הקרוב הבא: הוא הקרב הדרמטי ביותר בתקופת המקרא באיזור, הוא הקרב של שאול בפלישתים.
(שמואל א' פרק כח), כאן, הטיסה באמת עוזרת להבין את המערכה .

הסיפור מתחיל במותו של המנהיג הרוחני שמואל. מיד אחרי מותו שאול מחסל את האבות ואת-
היְדְעָנִים כלומר את מגלי העתידות, הקוראים בקפה וכולי .

הפלישתים מתארגנים למערכה בשונם (היא סולם) למרגלות גבעת המורה. למה דווקא שם? לדעת
כי שם פשוט היה אוסף הבחורות הכי יפות בארץ באותה תקופה... את זה אוכיח בהמשך...

חשוב לציין כי שם הייתה המפקדה, אבל הפריסה הייתה לכול אורך העמק- כלומר אם היינו מביטים צפונה מהגלבוע היינו רואים אותם פרוסים מגבעת המורה ועד בית שאן; כלומר כול מעבר צפונה מקו זה כרוך בחציית קווי אויב

עין יזרעאל

המפקדה של בני ישראל היתה בעין יזרעאל (כיום בערך מול הכניסה לכביש שעולה לנורית ולגלבוע), והם פרוסים למרגלות הגלבוע. הסיפור ממשיך ומתאר כי כשראה שאול את המחנה של הפלשתים, נפל עליו פחד גדול והוא חיפש עידוד. הפניה לאלוהים לא נענתה ואז הוא מחפש את אותם ידעונים ומעלה באוב שחיסל. אחת מהם נותרה בעין דור. כלומר מצפון לקווים של הפלשתים.

כאן מתגלה אומץ ליבו של שאול; בלילה הוא ועוד שני אנשים חוצים את קווי האויב מגיעים לאשת האוב בעין דור .

היא מעלה באוב את שמואל. שמואל (טיפוס עצבני וחסר סבלנות) פונה אליו בעצבים ושואל " לָמָּה הֲרַגְתָּנִי לְהַעֲלוֹת אֹתִי" (כאילו אין מלחמה) שאול מסביר לו בעדינות ש "צֶר-לִי מְאֹד וּפְלִשְׁתִּים נִלְחָמִים בִּי" אבל גם אלוהים לא עונה מה לעשות? (כן בדיוק כך)

שמואל עונה "וּמָחָר, אֲתָה וּבְנֶיךָ עִמִּי; גַּם אֶת-מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל, יִתֵּן יְהוָה בְּיַד-פְּלִשְׁתִּים". שאול בידיעה שהוא, בניו וכול הלוחמים יהרגו, חוצה שוב את קווי האויב וחוזר למפקדה.

אפילו טשרניחובסקי כתב על זה:

"...וּבְקִשְׁכֶּת הַלַּיִל בְּלִי קֶשֶׁת וְשֶׁלַח
עַל סוֹס קָל עֵין-דוֹרָה בָּא שְׂאוּל הַמֶּלֶךְ."

למחרת מתחיל הקרב והנבואה מגשימה את עצמה: מחנה ישראל נסוג לתוך הרי הגלבוע ושם נהרגים יהונתן, אבינדב ומלפישוע. שאול עצמו מתאבד "נופל על חרבו". על שמם נקראו פסגות ברכס הגלבוע .

למחרת מגיעים הפלשתים. הם כורתים את ראשם של שאול ובניו, ותולים אותם על חומת בית שן, היא בית שאן של היום .

זהו עם ה קרבות. ונעבור לנשים יפות מאוד, כמובטח..

נתחיל ביפה בנשים באותה עת, כמובן אבישג השונמית. כן, גם היא משונם (את שונם, היא סולם הזכרנו זה עתה כמקום המפקדה של הפלשתים בקרב נגד שאול). אביא את הדברים ככתבם (מלכים א, פרק א):

"וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן, בָּא בַיָּמִים; וַיְכַסְהוּ, בְּבָגְדִים, וְלֹא יָחַם, לוֹ. " כך מתחיל הספר. כמובן, מחפשים פיתרון; ואז עולה הצעה: להביא לו בחורה שתחמם אותו... כיאה למלך, שימו לב להמשך: "וַיִּבְקֹשׁוּ נַעֲרָה יָפָה, בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל; וַיִּמְצְאוּ, אֶת-אֲבִישַׁג הַשּׁוֹנְמִית". אבל בעיה: "וְהַנַּעֲרָה, יָפָה עַד-מְאֹד...., וְהַמֶּלֶךְ לֹא יָדָע!" כיום זה היה נפתר בכך שמדובר פשוט בבחור מבוגר שעלומיו אחריו...

מפרשי התנ"ך לא יכלו לסבול אירוע כזה, והפירוש הכי חביב עלי הוא ממסכת סנהדרין:

(מסכת סנהדרין דף כ"ב ע"א) אבישג ביקשה מדוד שיתחתן איתה, אך דוד סירב מכיוון שכבר היו לו 18 נשים. אבישג התלוננה שזהו רק תירוץ בטענה שדוד כבר זקן ולא מסוגל להיות עם אישה. בתגובה, דוד קרא לבת-שבע ובא עליה 13 ביאות. (כן ממש כך כתוב)

שונם

במקרה הבא ההיסטוריה חוזרת על עצמה ובאותו מקום, וזה מאוד נדיר.

המקרה הוא של אלישע הנביא (מלכים ב' פרק ד') שמגיע אל אישה גדולה (כן כך זה כתוב) אותה הוא פוקד מידי פעם... באחד הפעמים הוא מנבא כי היא תלד בן, ואכן כעבור זמן מה היא יולדת בן...!!! בביקור הבא היא מגיעה עם הבן שמת הוא גוהר על פניו (כנראה ההנשמה מפה לפה הכי קדומה) ומחזיר אותו לחיים. (מקרה ממש זהה קרה לאליהו הנביא בצרפת כיום בלבנון מלכים א'- פרק י"ז גם שם, עם אשה אלמנה)

באותו מקום, על אותה גבעה בדיוק, מהצד השני של גבעת המורה יש את הישוב הערבי נין. הכפר בנוי על חורבות היישוב הקדום "נעים", שבו, על פי המסורת הנוצרית, ביצע ישו את נס החייאת בן האלמנה (כפי שמתואר בספר לוקס ז' 11-17). ...

המקרה האחרון נחרט כמקרה קלאסי של תכונות קרת רוח

את עין יזרעאל כבר הזכרנו כמפקדה של שאול בקרב נגד הפלישתיים. שם מאוחר יותר היה את האירוע שנחקק בזיכרון במשפט המפורסם "הרצחת וגם ירשת?" (מלכים א פרק כא) וזה המקרה: איזבל אשתו של המלך אחאב חמדה את כרם נבות הזרעאלי. היא הפלילה אותו בכך שקילל את אלוהים ואת המלך, גרמה לסקילתו ואז השתלטה על הכרם. אליהו הוכיח את אחאב במשפט המפורסם "הרצחת.....".

זהו, מקווה שנהניתם...

תודה מייוחדת לידידי אמיר שלום שעבר על החומר והעיר את הערותיו הוסיף החסיר ובעקר תיקן את השגיעות קטיב שלי .

עד הפעם הבאה- נתראה!!!

אבי הרטמן

לינק לסרטון

<http://www.youtube.com/watch?v=NsxKYsKvXO8>